

Stakeholdersparticipatie over klimaatadaptatie

Remko Rosenboom (DHV)
Stijn Koole (Bosch Slabbers)

22 September 2009

- Project Klimaatadaptatiestrategie Hof van Delfland
- Van gedeeld probleem naar gedeelde oplossingen
- Ruimtelijke inrichting als klimaatschakel tussen waterbeheer en stakeholders
- Gesprek aan de hand van stellingen

- Onderdeel van Hotspot Haaglanden
- Doelstelling:
 - opstellen 2 planmethodieken voor opstellen regionale adaptatiestrategie: forecasting en backcasting
 - Opstellen adaptatiestrategie voor gebied Hof van Delfland
- I.s.m. Alterra, provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap Delfland, Gemeente Midden-Delfland en mogelijk DLG en Hof van Delflandraad
- Looptijd: najaar 2009 - najaar 2010

Nut en noodzaak van inbreng van klimaat in gebiedsprocessen

- Klimaatverandering is bijna nooit de belangrijkste aanleiding voor een gebiedsproces
- Klimaatverandering kan wel effect hebben op de huidige en toekomstige opgave in een gebied
- Maatregelen vanuit andere invalshoeken kunnen dus wel beoordeeld worden op hun effect op de klimaatopgave
- Vanuit de klimaatopgave kan ook om afzonderlijke maatregelen vragen

- Wat maakt klimaatverandering als thema speciaal?
 - Nieuwe thema: nog relatief lage acceptatie en kennisniveau
 - Is 'een sluipmoordenaar'; lange termijnontwikkeling vs gebiedsprocessen met korte termijn

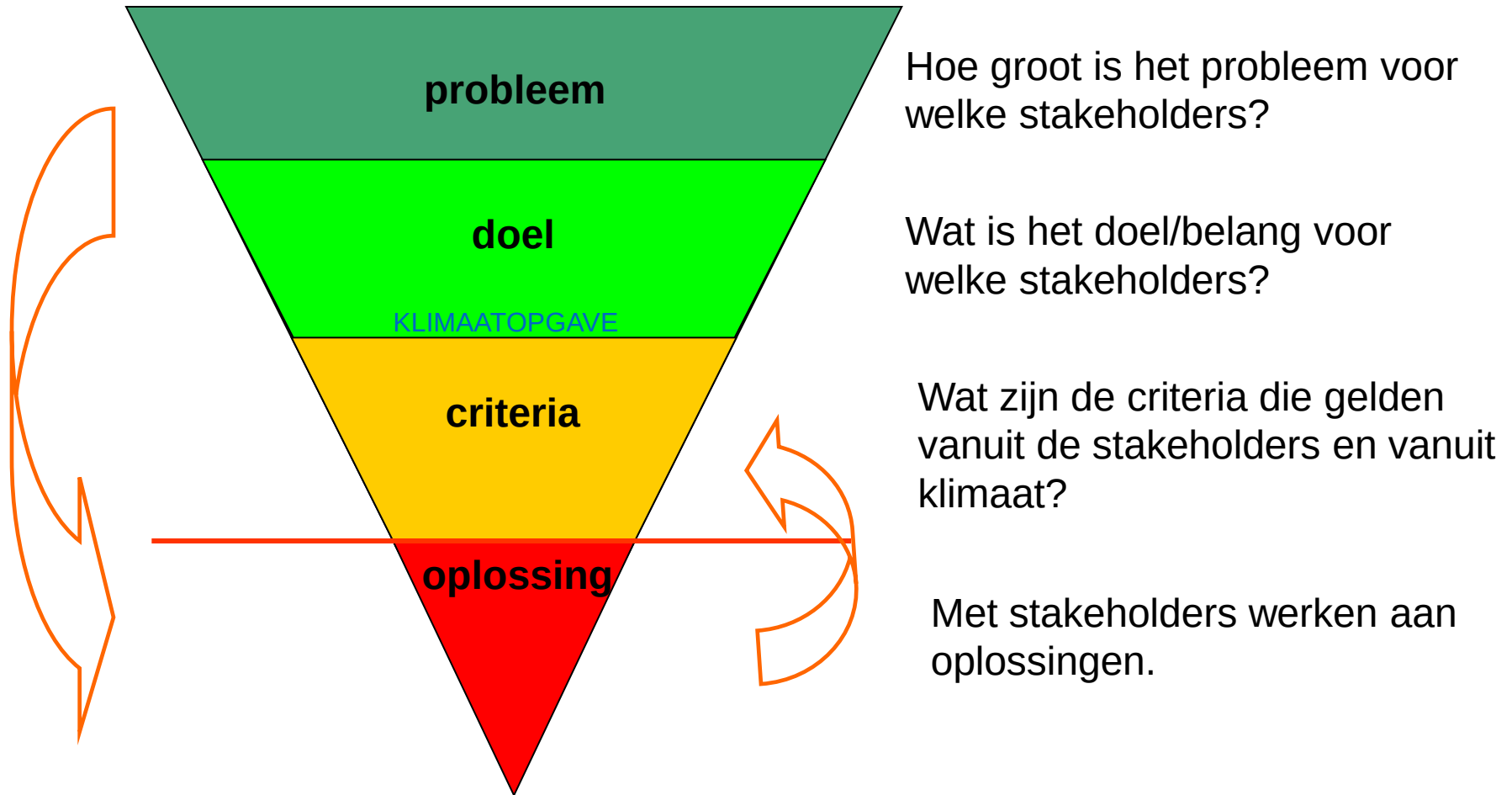
- Wanneer klimaatadaptatie betrekken in gebiedsproces als:
 - klimaateffecten optreden in tijdshorizon van gebiedsproces
 - maatregelen in tijdshorizon van gebiedsproces genomen moeten worden
 - belangen van stakeholders worden beïnvloed;
 - stakeholders zelf een rol kunnen/moeten hebben in de uitvoering

Mijn klimaatprobleem

bosch stabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Klimaatverandering vraagt in eerste instantie om discussies met stakeholders over klimaateffecten, doelen en criteria *niet* over maatregelen

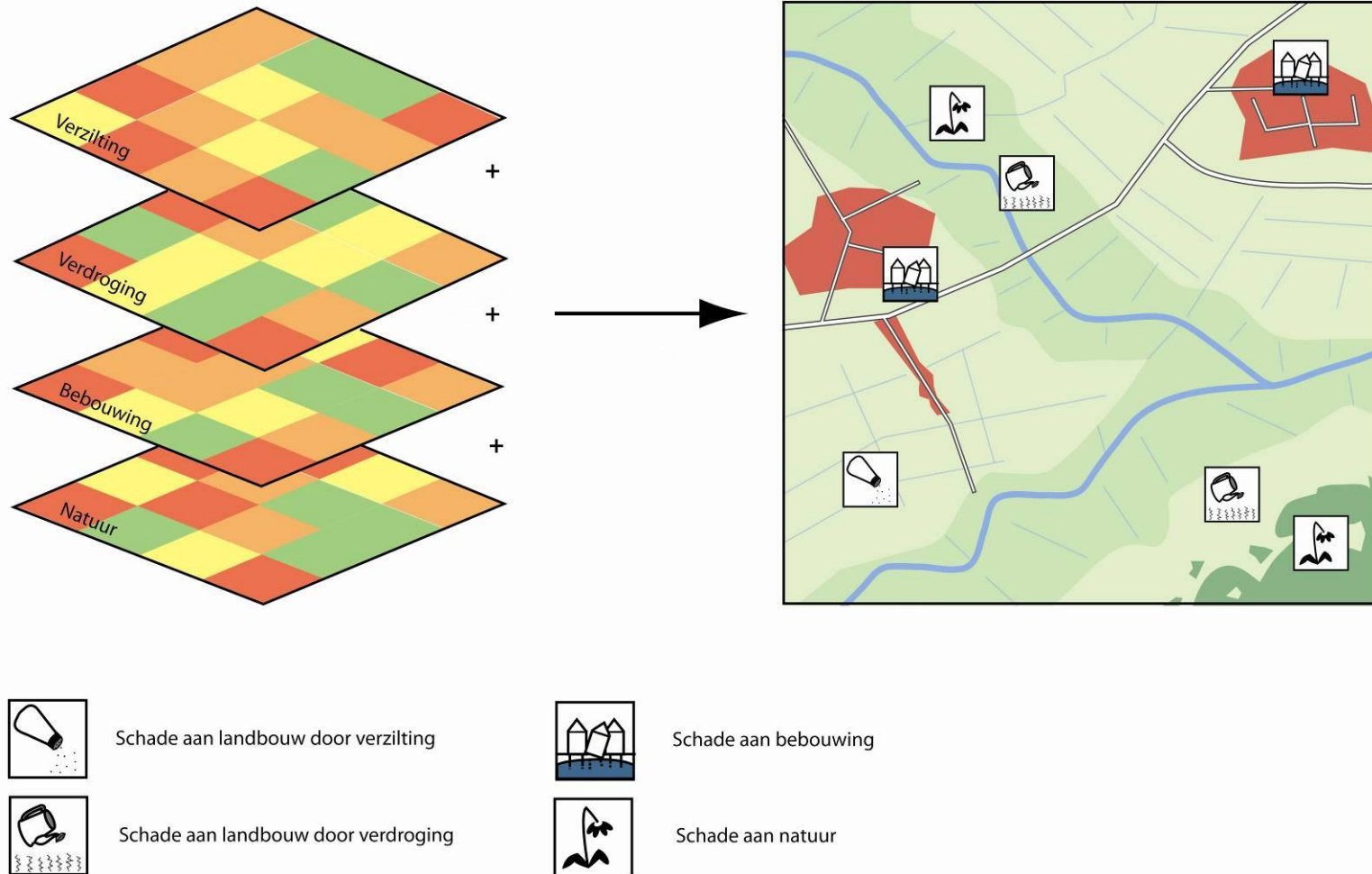
‘HET MOET MIJ PIJN DOEN!’

Dus:

Benoem de pijnen en laat die de stakeholders voelen!

Dit vraagt om:

- Goed beeld van de klimaateffecten en de termijn dat die optreden
- Niet spreken over de *klimaatopgave*, dan ga je uit van een vaststaande doelstelling
- Goed afgestemde en heldere communicatie met stakeholder specifieke klimaateffecten

Tekenen en verbeelden zijn het Esperanto om van elkaar de klimaatopgaven te begrijpen en op elkaar af te stemmen

Doel

bosch stabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

- Klimaatbestendig maken van wat er nu is
of
Klimaatbestendig ontwikkelen van nieuwe kwaliteiten
- Tijdshorizon: 2025 of 2050 of 2100?
- Denk in eindbeelden, niet maatregelen
- Stel doel vast in overleg met stakeholders
- Resultaat: gedeeld beeld van de klimaatopgave

Niet uniek dilemma, wel essentieel:

- uitgaande van bestaande kwaliteiten en doelen en uitgaan van vermogen de gevolgen van klimaatverandering te 'bevechten'
- uitgaan van klimaatverandering en uitzoeken hoe de huidige kwaliteiten en doelen zich kunnen ontwikkelen

- Angsten/zorgen van stakeholders zijn in eerste instantie altijd goede criteria.
- Huidige beleidsdoelen zijn vaak niet klimaatbestendig (plaatje ruggengraat), afremmen bodemdaling i.c.m. faciliteren intensieve landbouw

- Belangen/doelen van stakeholders kunnen onderling verenigbaar zijn, maar niet leiden passen binnen criteria voor klimaatbestendigheid. Wie bewaakt dat? Wie voelt die pijn?
- Denk in veerkracht, flexibiliteit en robuustheid van de maatregelen, ook qua investeringen

Het water van Delfland

Waterbeheerder traditie als bouwer vh landschap

2000

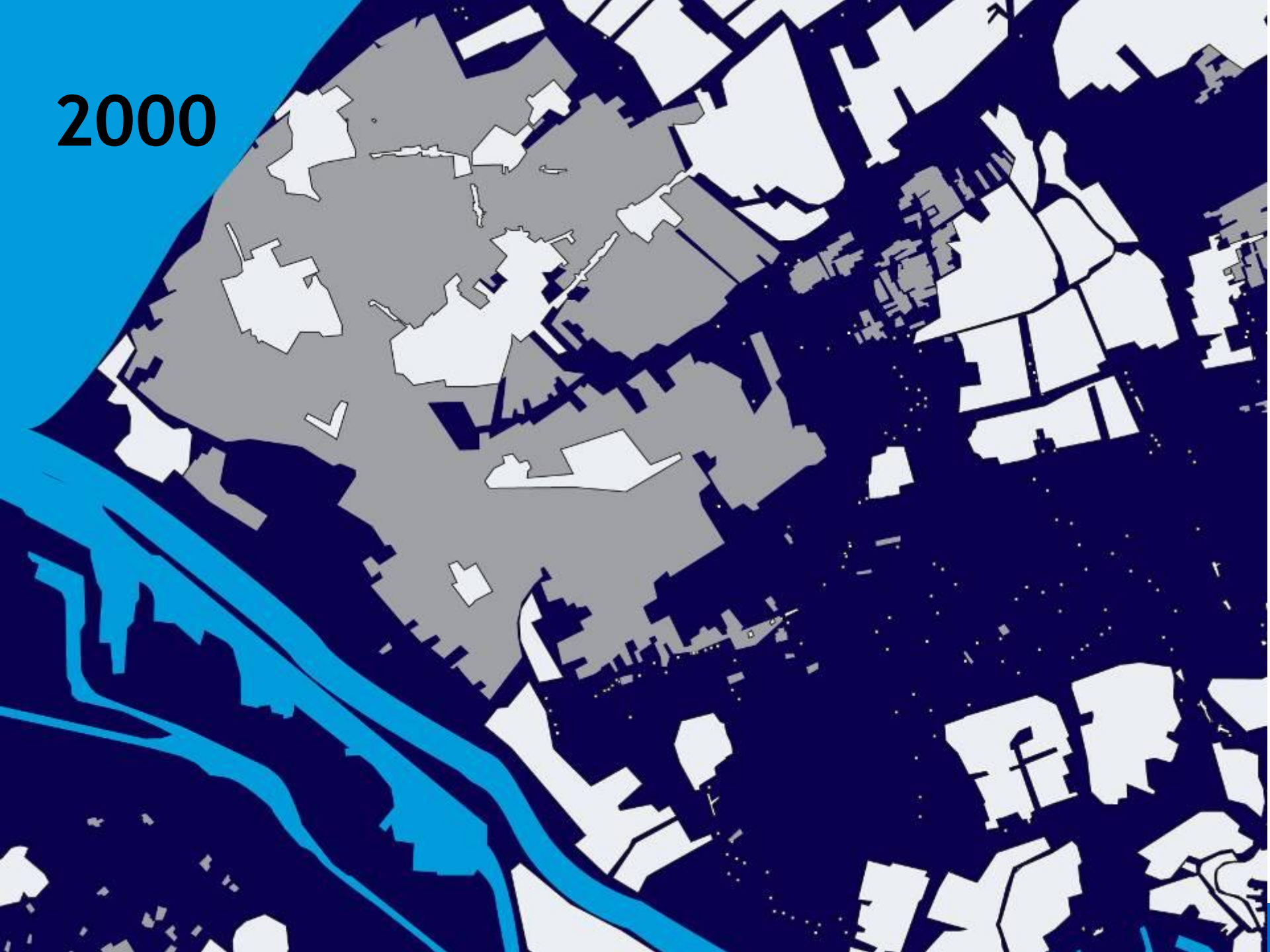

Waterbeheerder traditie als bouwer vh landschap

1950

2000

1900

Booma watering

Gantel

Zweth

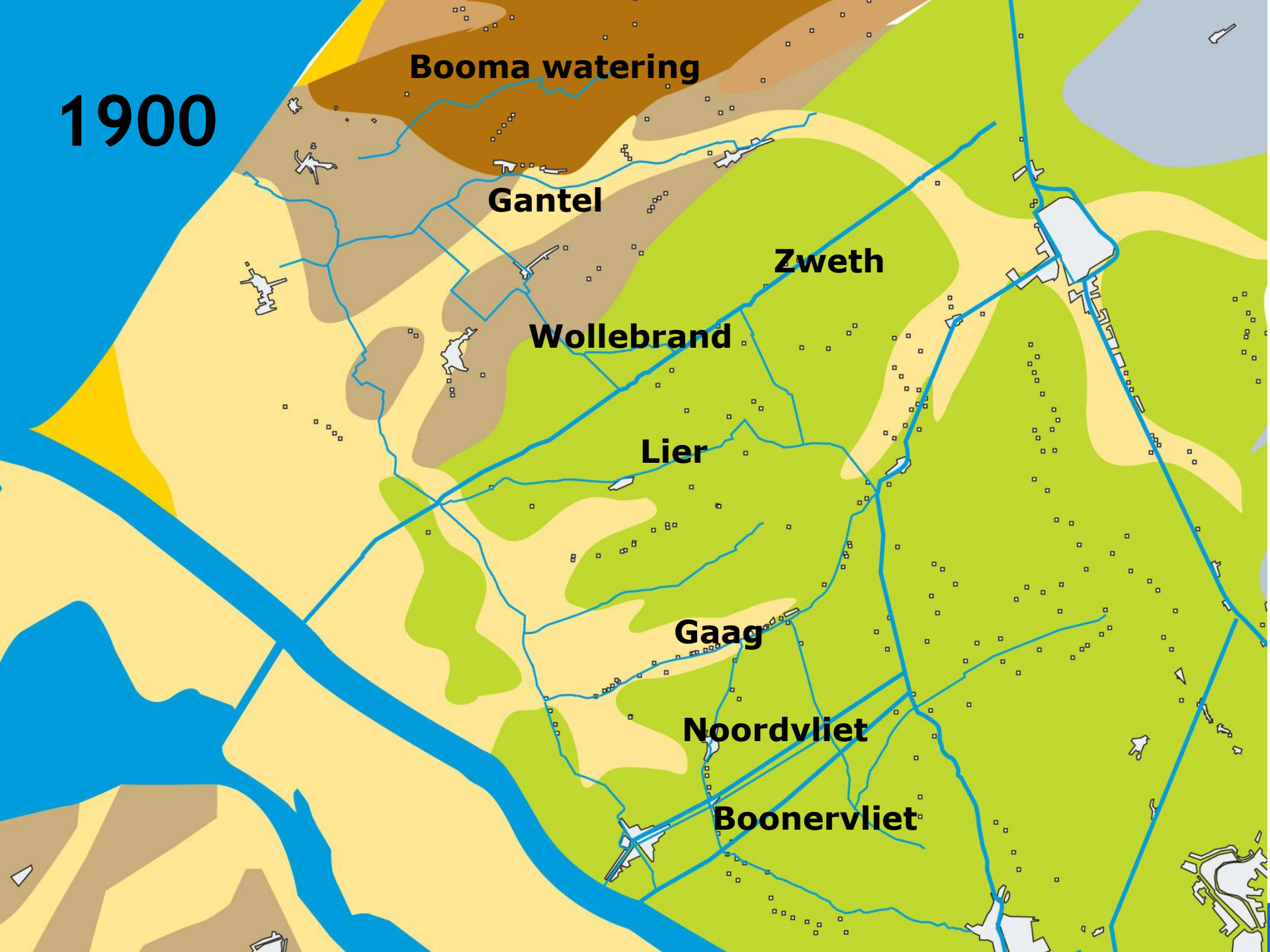
Wollebrand

Lier

Gaag

Noordvliet

Boonervliet

1950

Booma watering

Gantel

Zweth

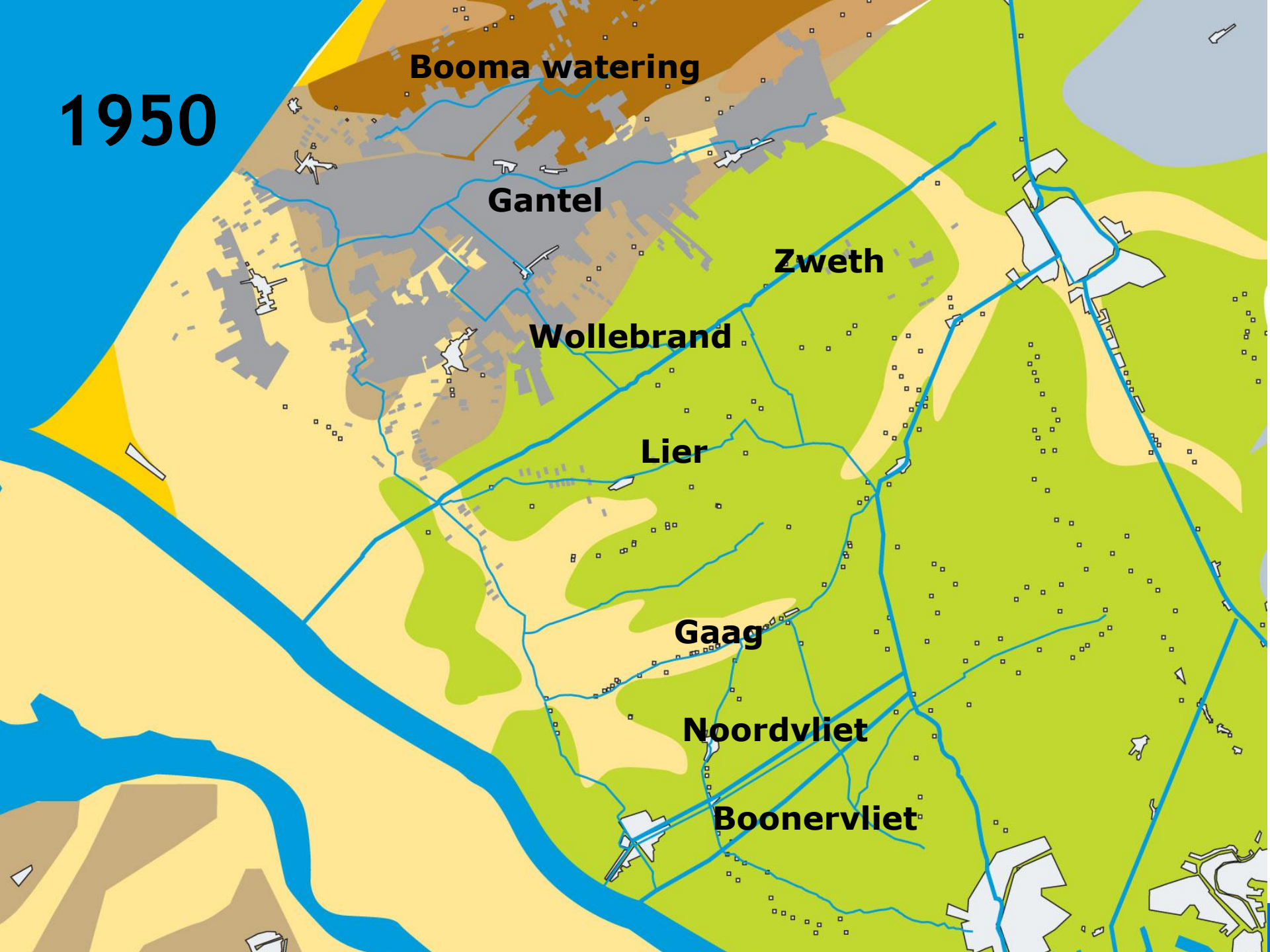
Wollebrand

Lier

Gaag

Noordvliet

Boonervliet

2000

Booma watering

Gantel

Zweth

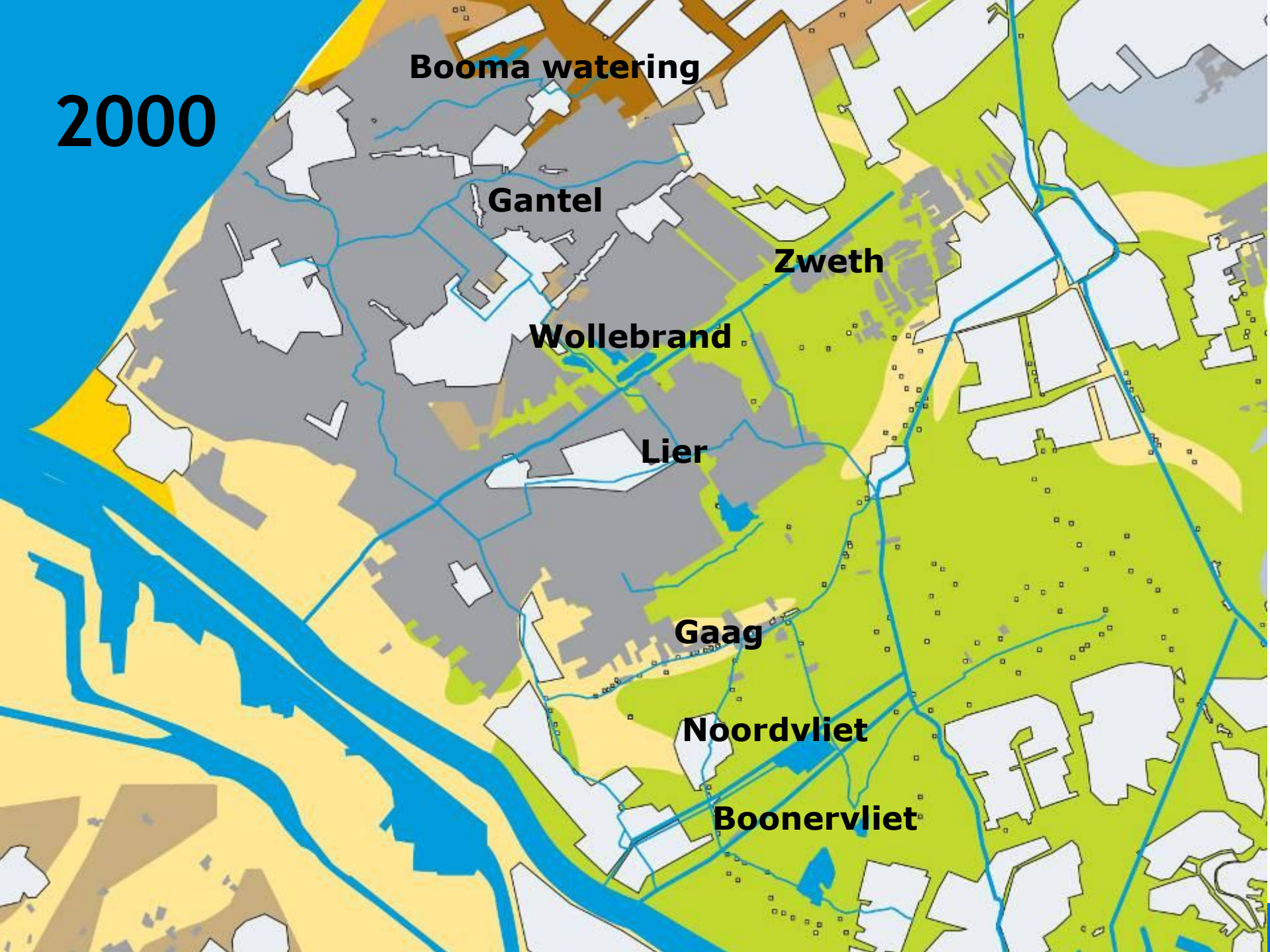
Wollebrand

Lier

Gaag

Noordvliet

Boonervliet

bosch slabbers

TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

**Waterbeheerder traditie als bouwer van landschap
Maar zijn meer faciliterend dan initiërend**

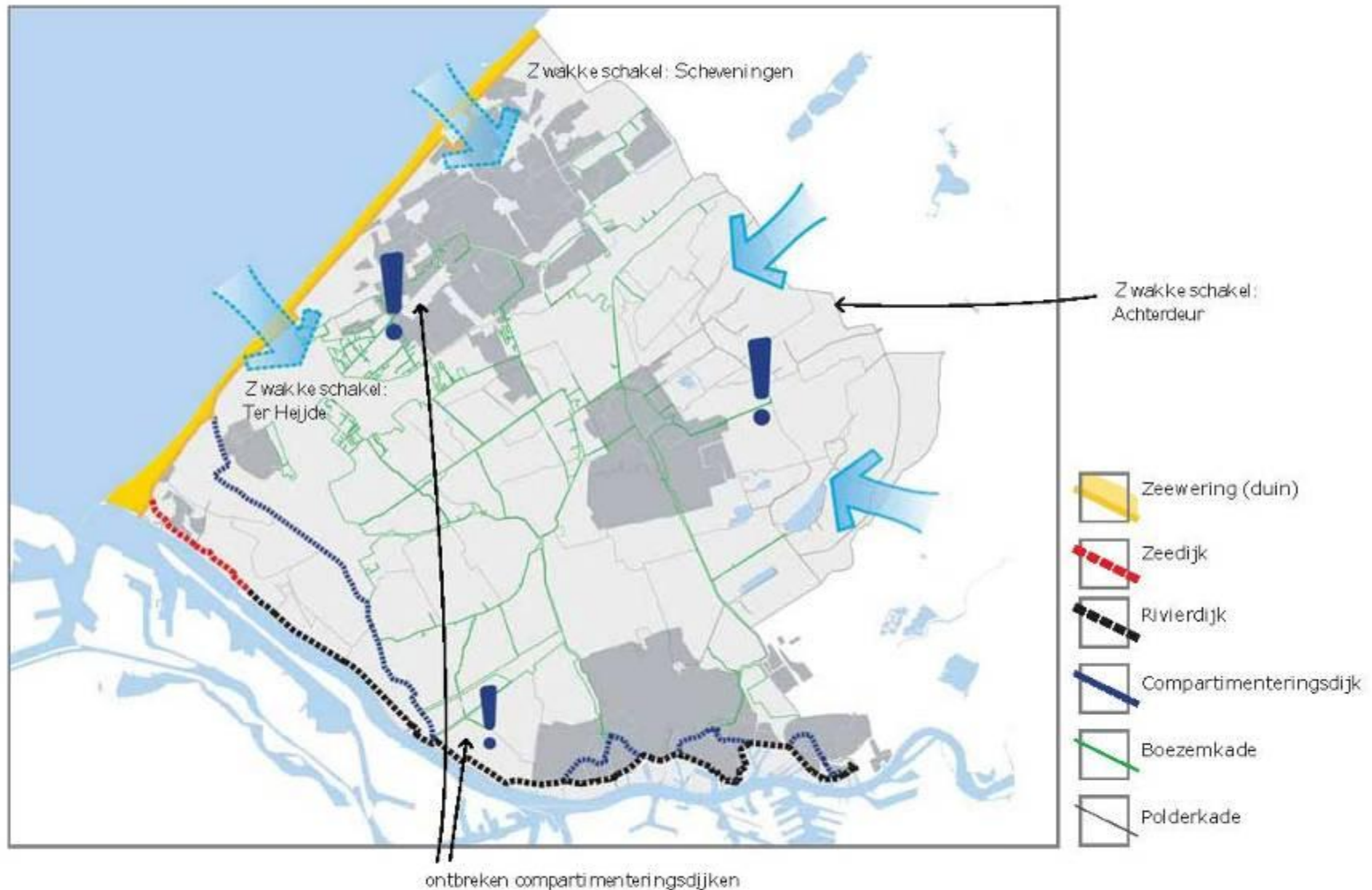
Waterschappen moeten visie tonen !

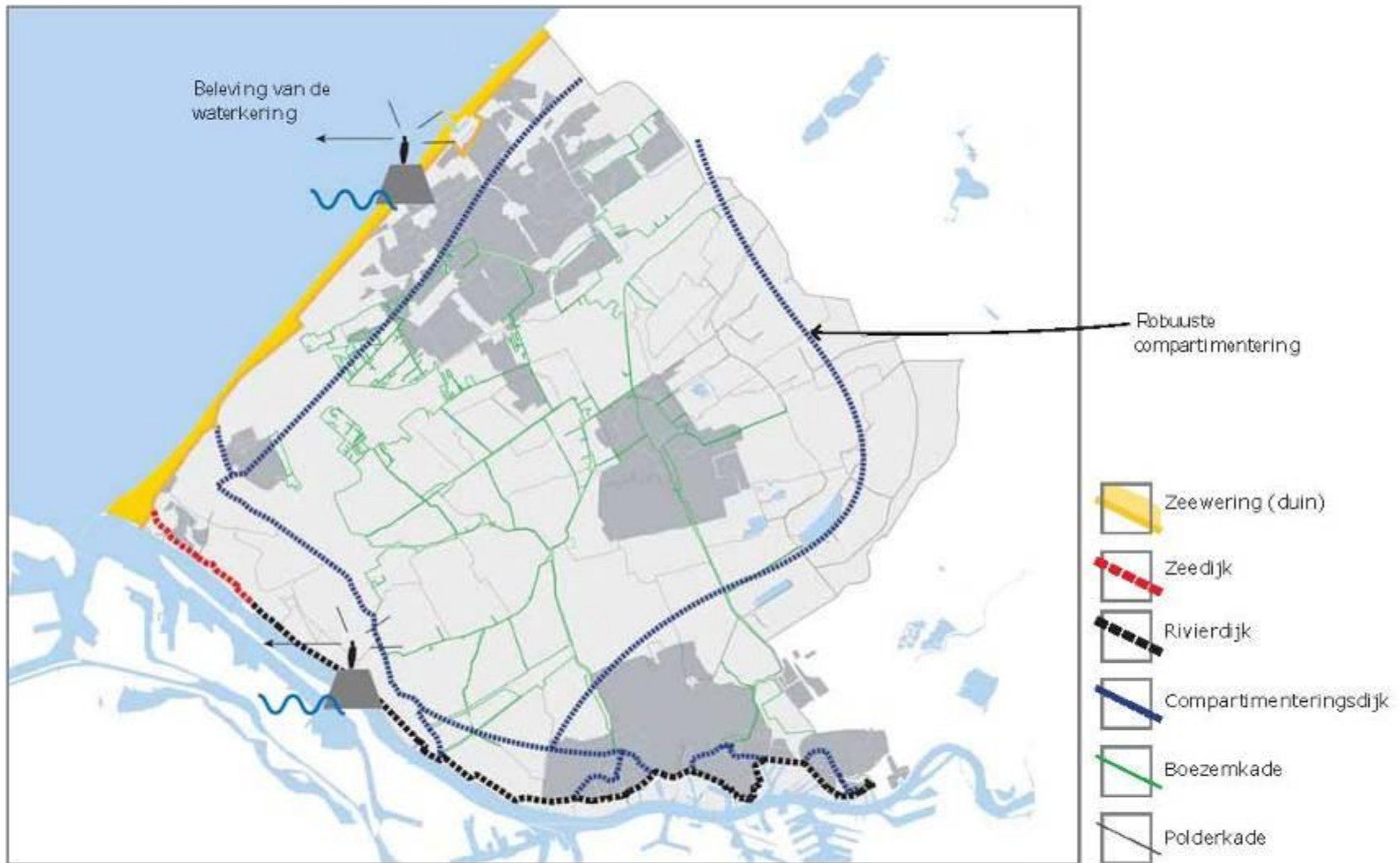
bosch slabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Voorbeeld: systeembeschrijving keringen

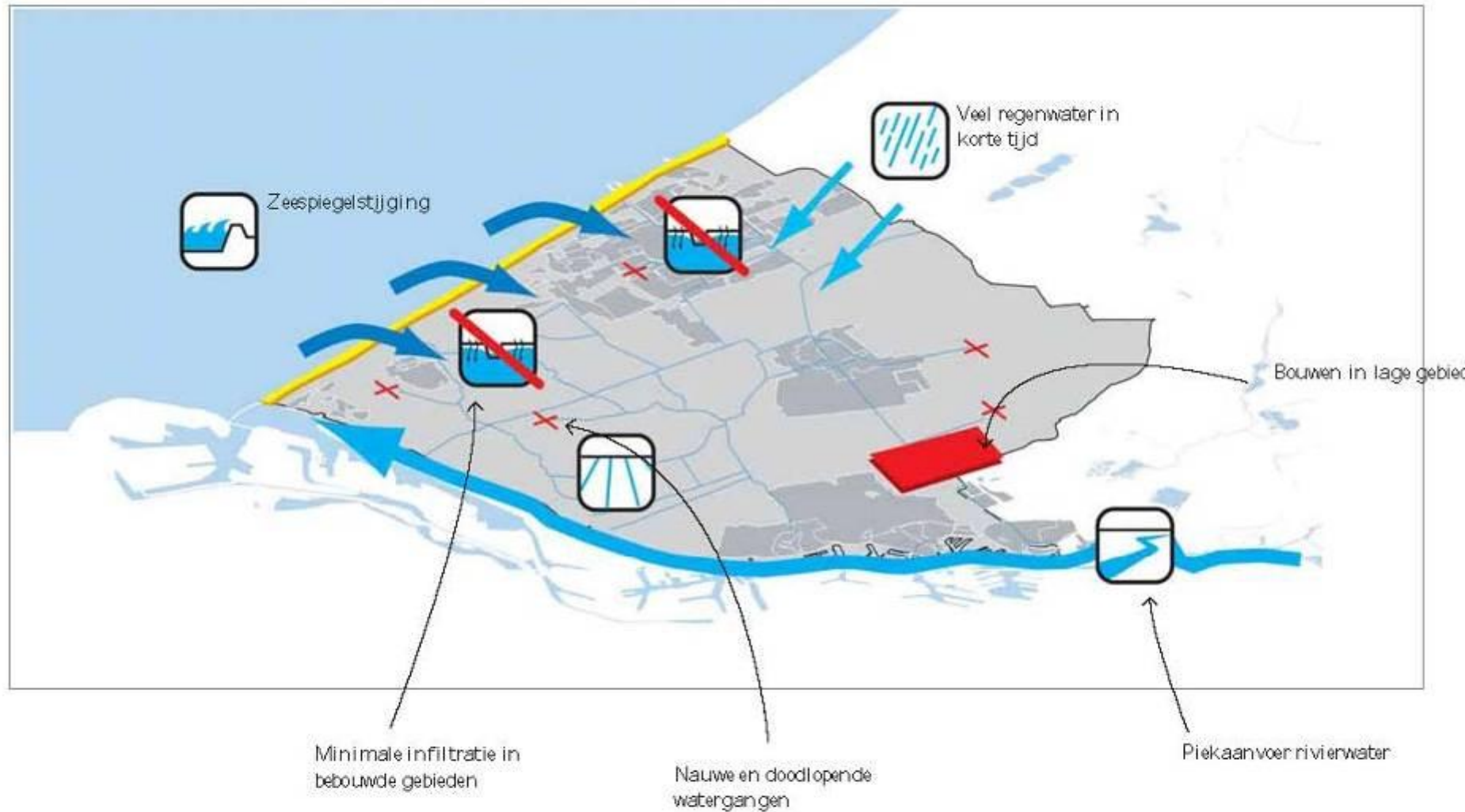
Voorbeeld: opgave keringen

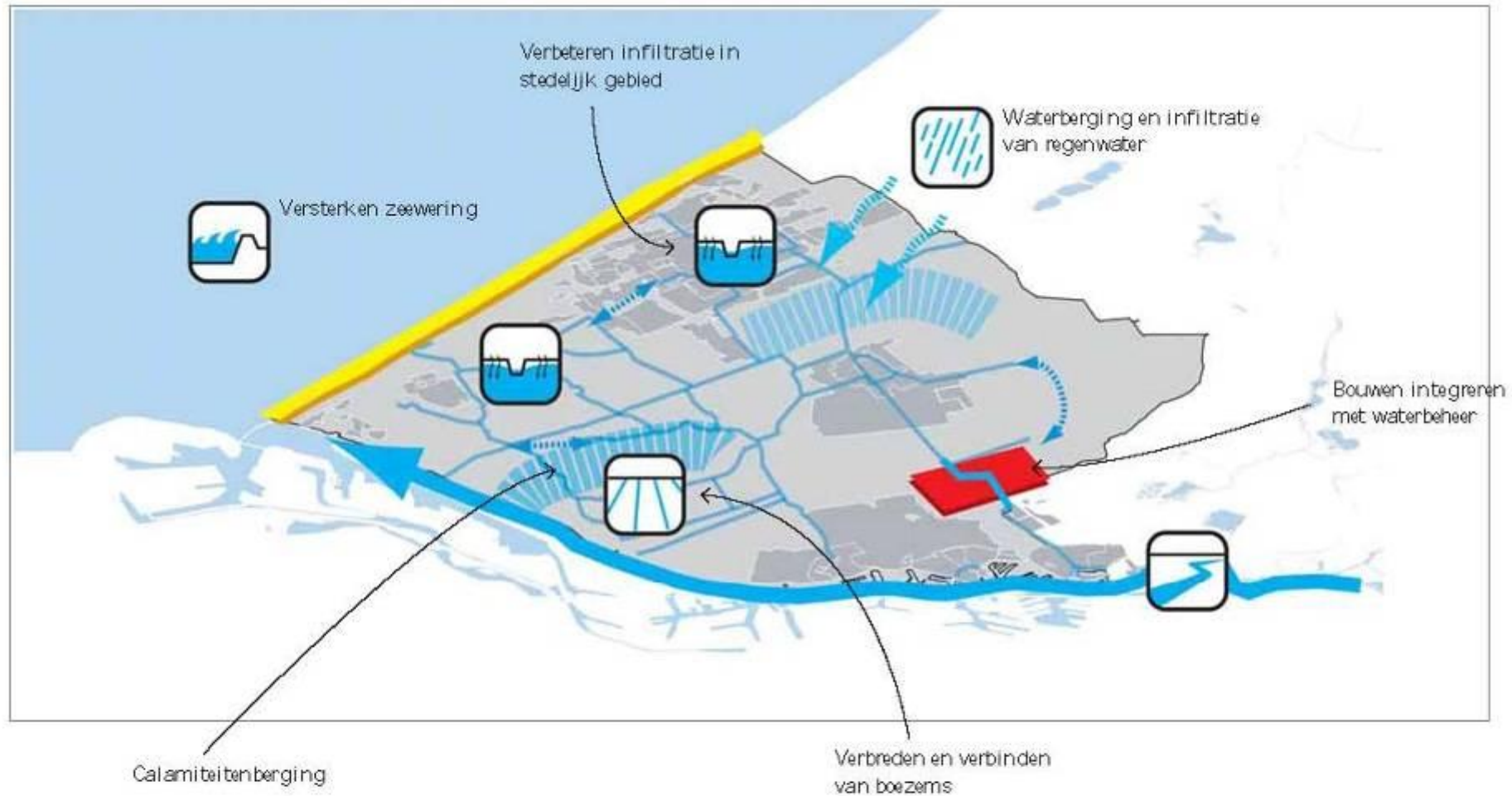
Voorbeeld: integraal - klimaat

bosch stabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

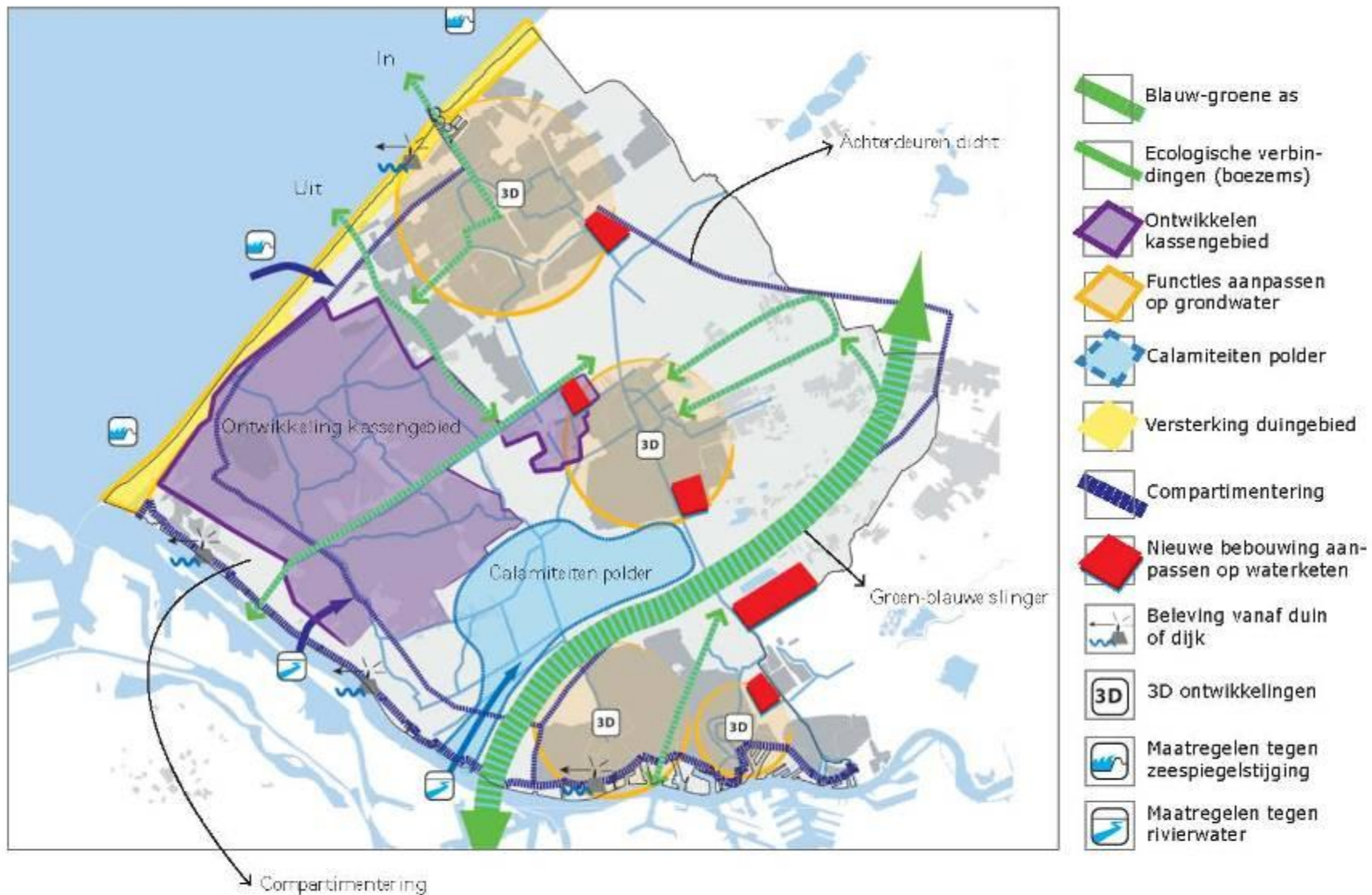
Voorbeeld: klimaat opgave water

Resultaat: integrale opgave/toekomstkaart

bosch stabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

- **Waterschappen moeten meer dan nu bij het bepalen van de opgave voor de toekomst denken aan de ruimtelijke kansen**
- **Met kansen en mogelijkheden krijg je verschillende Stakeholders enthousiast en daarmee plannen voor elkaar!**
- **Gedeeld probleembesef, gedeeld doel, gedeelde criteria leiden tot gedeelde oplossingen door denken in kansen!**

Recreatie – golfbanen voor waterberging

bosch stabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

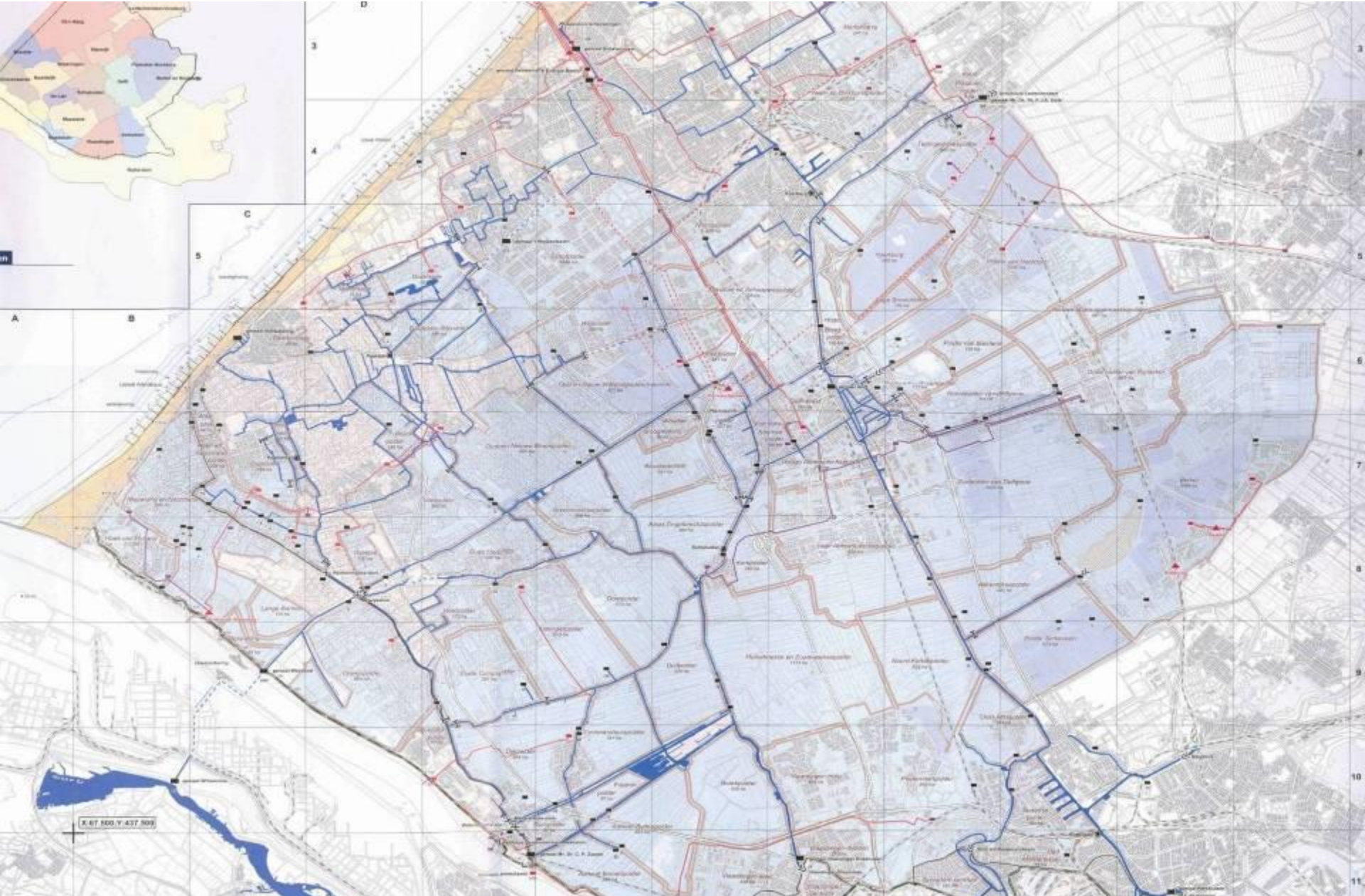
Verbinding stad en land

bosch stabbers

TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Boulevards door het landschap

bosch slabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Boulevards door het landschap

bosch slabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Jeugd – bekendheid met water vergroten

bosch slabbers
TUIN- EN LANDSCHAPSARCHITECTEN

Zijn hier vragen over?

Enkele stellingen

Stakeholders moeten een klimaatprobleem aangepraat krijgen

- ‘Veranderd het klimaat wel?’
 - kennis delen over regionale effecten op temp, neerslag, verdamping e.d.?
- ‘Maar wat betekent dat dan voor mij?’
 - Uitwisselen van kennis over de opgaven door klimaatverandering i.r.t. specifiek belangen
- ‘Maar voorlopig veranderd er toch voor mij niets?’
 - Gezamenlijk opstellen van tijdbalk van gevolgen per belanghebbende
- ‘Maar dan hoef ik voorlopig nog niets te doen?’
 - Gezamenlijk opstellen van tijdbalk van momenten van actie (niet van de oplossingen)

Waterbeheerders zijn de ruimtelijke vormgevers van de toekomst en moeten daar dus ook een eigen visie op hebben.

De mogelijke klimaatopgave per belanghebbende moet in **elk** gebiedsproces bepaald worden door de eerste twee stappen (Probleem, Doel) te doorlopen.

Vb. kleinschalig verdrogingsbestrijdingsproject met een tijdshorizon van 10 jaar.

- Zijn de NDT's wel klimaatbestendig?
- Wat wordt op de lange termijn de verdrogingsopgave a.g.v. klimaatverandering?
- Veranderd de effectiviteit van mogelijke oplossingen?
- Zorgt klimaatverandering voor droogteschade voor de landbouw?

Bedankt!

Contactgegevens:

- Remko Rosenboom (DHV),
remko.rosenboom@dhv.com, 06 - 462 831 69
- Stijn Koole (Bosch Slabbers),
s.koole@bosch-slabbers.nl, 070- 355 44 07,